Lietas arhīva Nr. A42-00048-18/17
ECLI:LV:ADRJRIT:2018:0417.A420346615.3.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2018.gada 17.aprīlī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis Agris Dreimanis,

piedaloties pieteicējai /pers. A/,
atbildētājas Kandavas novada pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Kandavas novada domes pārstāvjiem zvērinātai advokātei Aijai Gulbei un Jānim Mazitānam,
atbildētājas pusē pieaicinātās trešās personas bez patstāvīgiem prasījumiem SIA „Kartodroms" pārstāvim /pers. C/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Kandavas novada domes 2015.gada 22.decembra lēmuma Nr.19, 19.§ atcelšanu un personiskā kaitējuma atlīdzinājumu 19 920 *euro* apmērā.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Kandavas novada domes (turpmāk – dome) 2014.gada 26.jūnija lēmumu Nr.9, 12.§ (turpmāk – apturēšanas lēmums) apturēta kartodroma trases, kas atrodas Kandavā, Jelgavas ielā 16 (turpmāk – trase), darbība un aizliegts trasi ekspluatēt līdz tādu prettrokšņa pasākumu īstenošanai, kas nodrošinātu normatīvo aktu prasībām atbilstošu trokšņa līmeni trasei pieguļošajā dzīvojamo māju teritorijā.

Ar Ministru kabineta 2015.gada 22.septembra noteikumiem Nr.539 „Grozījumi Ministru kabineta 2014.gada 7.janvāra noteikumos Nr.16 „Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība"" (turpmāk – noteikumi Nr.539) izdarīti grozījumi Ministru kabineta 2014.gada 7.janvāra noteikumos Nr.16 „Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība" (turpmāk – noteikumi Nr.16), nosakot tajos jaunus pieļaujamos vides trokšņa robežlielumus ārpus telpām izvietotajām mototrasēm (noteikumu Nr.16 2.pielikuma 2.punkts).

Ar domes 2015.gada 15.oktobra lēmumu Nr.16, 1.§ (turpmāk – pirmais pagaidu lēmums), pamatojoties uz trases īpašnieces trešās personas SIA „Kartodroms" iesniegumu, atļauts ekspluatēt trasi 2015.gada 17., 18., 24. un 25.oktobrī no plkst.9.00 līdz 20.00 ar mērķi veikt mērījumus par trokšņa atbilstību grozītajām noteikumu Nr.16 prasībām.

Ar domes 2015.gada 29.oktobra lēmumu Nr.17, 46.§ (turpmāk – otrais pagaidu lēmums) trases darbība atjaunota ar mērķi veikt trases pielāgošanu atbilstoši noteikumos Nr.16 veiktajiem grozījumiem.

Ar domes 2015.gada 22.decembra lēmumu Nr.19, 19.§ (turpmāk – atjaunošanas lēmums) trases darbība atjaunota, jo trase atbilst noteikumu Nr.16 prasībām, kādas tās noteiktas ar noteikumiem Nr.539.

[2] Pieteicēja/pers. A/ vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par otrā pagaidu lēmuma atzīšanu par prettiesisku, atjaunošanas lēmuma atcelšanu un personiskā kaitējuma atlīdzināšanu.

Pieteikuma pamatojumā norādīts, ka noteikumi Nr.16 redakcijā, kādā tie izteikti ar noteikumiem Nr.539, nepamatoti paredz, ka auto-moto trašu trokšņa lielums var būt lielāks par visu citu saimniecisko darbību radīto troksni. Pieteicējas vērtējumā, noteikumi Nr.16 (noteikumu Nr.539 redakcijā) neatbilst starptautiskajiem standartiem un rekomendācijām par pieļaujamo trokšņa līmeni. Tāpat pieteikumā norādīts, ka trase atrodas tuvu dzīvojamajām mājām. Tādējādi trasē veikto darbību radītais troksnis nelabvēlīgi ietekmē apkārtējo iedzīvotāju dzīves apstākļus un būtiski aizskar personu tiesības dzīvot labvēlīgā vidē. Personām, kuras dzīvo tuvu kartodroma trasei, tostarp pieteicējai, trokšņa iedarbība varot radīt gan pārejošu, gan pastāvīgu ietekmi uz organisma fizioloģisko funkciju norisēm.

[3] Dome rakstveida paskaidrojumos norādīja, ka tās kompetencē neietilpst pieļaujamo trokšņu robežlielumu izvērtēšana. Trases darbība atjaunota, pamatojoties uz dokumentiem, kas apliecina trases atbilstību noteikumu Nr.16 (noteikumu Nr.539 redakcijā) prasībām.

[4] Trešā persona SIA „Kartodroms" rakstveida paskaidrojumos norādīja, ka atjaunošanas lēmums ir tiesisks, jo ir izdots atbilstoši spēkā esošajai noteikumu Nr.16 redakcijai.

[5] Administratīvā rajona tiesa ar 2016.gada 29.aprīļa lēmumu, kas atstāts negrozīts ar Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 31.maija lēmumu, pēc trešās personas lūguma atjaunoja ar pieteikuma iesniegšanu tiesā apturēto atjaunošanas lēmuma darbību.

Administratīvā rajona tiesa ar 2016.gada 9.decembra lēmumu, kas atstāts negrozīts ar Administratīvās apgabaltiesas 2017.gada 19.janvāra lēmumu, noraidīja pieteicējas lūgumu par atjaunošanas lēmuma darbības apturēšanu.

[6] Administratīvā rajona tiesa ar 2016.gada 9.decembra lēmumu vērsās Satversmes tiesā, apstrīdot noteikumu Nr.16 2.pielikuma 2.punktā noteikto vides trokšņa robežlielumu ārpus telpām izvietotajām mototrasēm, kas atrodas dzīvojamo māju apbūves teritorijā (*noteikumu Nr.539 redakcijā*), atbilstību Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 111. un 115.pantam.

Satversmes tiesa ar 2017.gada 19.decembra spriedumu lietā Nr.2017-02-03 atzina noteikumu Nr.16 2.pielikuma 2.punktu par neatbilstošu Satversmes 111. un 115.pantam un spēkā neesošu attiecībā uz pieteicēju no viņas pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

[7] Pieteicēja tiesas sēdē uzturēja pieteikumu, lūdza tiesu atzīt otro pagaidu lēmumu un atjaunošanas lēmumu par prettiesisku un spēkā neesošu, piedzīt no domes personiskā kaitējuma atlīdzinājumu 19 920 *euro*, kā arī noteikt, ka spriedums daļā par trases darbības apturēšanu stājas spēkā nekavējoties.

Domes un trešās personas pārstāvji tiesas sēdē norādīja, ka Satversmes tiesas 2017.gada 19.decembra spriedums lietā Nr.2017-02-03 nenozīmē, ka atjaunošanas lēmums ir prettiesisks. Domes ieskatā, pašvaldības atļauja nav obligāts priekšnoteikums, lai komersanti pašvaldības teritorijā varētu nodarboties ar komercdarbību.

Motīvu daļa

[8] Vispirms tiesa precizē pieteikuma priekšmetu. Izskatāmajā lietā ir apvienotas lietas, kas ierosinātas pēc diviem pieteicējas pieteikumiem – pieteikuma par otrā pagaidu lēmuma atcelšanu un pieteikuma par atjaunošanas lēmuma atcelšanu. Otrais pagaidu lēmums pēc būtības ir starplēmums atjaunošanas lēmuma pieņemšanas procesā. Tā kā otrais pagaidu lēmums, atļaujot ierobežoti ekspluatēt trasi, pats par sevi aizskāra pieteicējas kā trasei kaimiņos mītošas personas tiesības, pieteicējai bija tiesības to atsevišķi pārsūdzēt vēl pirms atjaunošanas lēmuma pieņemšanas. Tomēr šobrīd, kad trases darbības atjaunošanas process ir noslēdzies ar atjaunošanas lēmumu, pieteicēja arī to ir pārsūdzējusi tiesā un lietas par abu lēmumu atcelšanu ir apvienotas vienā tiesvedībā, vairs nav nepieciešams otro pagaidu lēmumu aplūkot kā patstāvīgu prasījuma priekšmetu blakus atjaunošanas lēmumam. Izskatot lietu par galīgo administratīvo aktu, ir vērtējams arī procesā pieņemto starplēmumu tiesiskums. Starplēmumu prettiesiskums var novest pie galīgā administratīvā akta prettiesiskuma. Tas nozīmē, ka otrā pagaidu lēmuma prettiesiskums var būt pamats atjaunošanas lēmuma atcelšanai, bet par paša otrā pagaidu lēmuma tiesiskumu sprieduma rezolutīvajā nav pamata lemt atsevišķi. Tādējādi tiesa šajā spriedumā izskata prasījumu par atjaunošanas lēmuma atcelšanu, savukārt otro pagaidu lēmumu vērtē kā atjaunošanas lēmuma procesā pieņemtu starplēmumu, kura atzīšana par prettiesisku nav patstāvīgs pieteikuma priekšmets.

[9] Tiesa kā neattiecināmu uz lietu noraida domes argumentu, ka pašvaldības lēmums (šajā gadījumā – atjaunošanas lēmums) nav obligāts priekšnoteikums komercdarbības veikšanai (šajā gadījumā – trases darbībai) pašvaldības teritorijā. Konkrētajā gadījumā trases darbība (ekspluatācija) līdz noteiktu nosacījumu izpildei bija aizliegta ar pašvaldības izdotu administratīvo aktu – apturēšanas lēmumu. Gadījumā, ja ar administratīvo aktu ir noteikts kādas situācijas tiesiskais noregulējums, tad citādam šā jautājuma noregulējumam nepieciešams uzsākt administratīvo procesu no jauna un atcelt iepriekšējo administratīvo aktu (*Administratīvā procesa likuma 83.panta pirmā daļa*). Tas nozīmē, ka pēc apturēšanas lēmuma pieņemšanas trases darbības atjaunošanai bija nepieciešams izdot jaunu administratīvo aktu, ar kuru apturēšanas lēmums tiktu atcelts. Atjaunošanas lēmums ir šāds jauns administratīvais akts. Tas ir izdots uz trešās personas iesnieguma pamata sakarā ar to, ka mainījušies tiesiskie apstākļi, kas bija par pamatu apturēšanas lēmuma pieņemšanai. Proti, sakarā ar to, ka ar noteikumiem Nr.539 bija grozītas noteikumu Nr.16 prasības, kuru neizpilde bija apturēšanas lēmuma pieņemšanas pamatā. Tādējādi atjaunošanas lēmums ir kvalificējams kā Administratīvā procesa likuma 87.panta pirmās daļas 2.punkta (paredz administratīvā procesa uzsākšanu no jauna pēc adresāta iesnieguma pamata, ja lietas tiesiskie apstākļi ir mainījušies adresātam par labu) kārtībā pieņemts administratīvais akts, ar kuru ir atcelts apturēšanas lēmums un noteikts jauns tās pašas situācijas tiesiskais noregulējums. Šādos apstākļos atjaunošanas lēmuma atcelšana novestu atpakaļ tajā tiesiskajā situācijā, kura pastāvēja pirms atjaunošanas lēmuma pieņemšanas. Proti, ka trases darbība ir apturēta saskaņā ar apturēšanas lēmumu. Tas nozīmē, ka konkrētajā gadījumā atjaunošanas lēmuma spēkā esība ir priekšnoteikums trešās personas tiesībām ekspluatēt trasi pirms apturēšanas lēmumā noteikto prettrokšņa pasākumu veikšanas.

[10] Atjaunošanas lēmuma pieņemšanas faktiskais pamats ir trešās personas iesniegtie pierādījumi par trases atbilstību noteikumu Nr.16 prasībām (noteikumu Nr.539 redakcijā), tostarp un jo sevišķi 2.pielikuma 2.punktā noteiktajiem trokšņa robežlielumiem ārpus telpām izvietotajām mototrasēm, kas atrodas dzīvojamo māju apbūves teritorijā.

Satversmes tiesa ar 2017.gada 19.decembra spriedumu lietā Nr.2017-02-03 atzinusi noteikumu Nr.16 2.pielikuma 2.punktu par neatbilstošu Satversmes 111. un 115.pantam un spēkā neesošu attiecībā uz pieteicēju no viņas pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

Ja Satversmes tiesa atzinusi tiesību normu par spēkā neesošu ar kādu brīdi pagātnē, tad šī tiesību norma (vairs) nevar kalpot par tiesisku pamatojumu kopš attiecīgā brīža izdotam administratīvajam aktam vai citai darbībai. Tam, ka administratīvā akta izdevējs administratīvā akta izdošanas brīdī vēl nezināja, ka Satversmes tiesa (vēlāk) atzīs tiesību normu par administratīvā akta izdošanas brīdī spēkā nebijušu, nav nozīmes.

Konkrētās lietas kontekstā minētais nozīmē, ka noteikumu Nr.16 2.pielikuma 2.punkts nevar kalpot par tiesisku pamatojumu pieteicējas pamattiesību (tiesību dzīvot labvēlīgā vidē un tiesību uz veselību) ierobežojumam. Ar atjaunošanas lēmumu, kā arī ar tā izdošanas procesā pieņemto pirmo pagaidu lēmumu un otro pagaidu lēmumu ir ierobežotas pieteicējas pamattiesības uz labvēlīgu vidi un veselības aizsardzību, jo ar minētajiem lēmumiem ir atļauts pastiprināta trokšņa avots pieteicējas īrētās dzīvesvietas /adrese/ tiešā tuvumā. Pirmais pagaidu lēmums izdots, lai veiktu mērījumus par trases atbilstību noteikumu Nr.16 2.pielikuma 2.punkta robežlielumiem. Tādējādi pirmā pagaidu lēmuma (ar kuru, kaut ierobežoti un īslaicīgi, tika pieļauts atsākt darboties paaugstināta trokšņa avotam pieteicējas īrētās dzīvojamās telpas tiešā tuvumā) pieņemšanas brīdis atzīstams par pieteicējas pamattiesību aizskāruma rašanās brīdi, no kura noteikumu Nr.16 2.pielikuma 2.punkts attiecībā uz pieteicēju ar Satversmes tiesas spriedumu ir atzīts par spēkā neesošu. Līdz ar to minētā norma no pirmā pagaidu lēmuma pieņemšanas brīža ir spēkā neesoša attiecībā uz pieteicēju un attiecīgi nepiemērojama lietā. Tā kā gan pirmā pagaidu lēmuma un otrā pagaidu lēmuma, gan galīgā atjaunošanas lēmuma pieņemšana balstās noteikumu Nr.16 2.pielikuma 2.punkta piemērošanā (faktu novērtēšanā atbilstoši šajā normā noteiktajiem trokšņa robežlielumiem), bet šo normu lietā nedrīkstēja piemērot, atjaunošanas lēmums atzīstams par prettiesisku un atceļams materiālo tiesību pārkāpuma dēļ.

[11] Administratīvā procesa likuma 253.panta pirmā daļa noteic, ka administratīvā akta atcelšanas gadījumā tiesa spriedumā nosaka, ar kuru dienu administratīvais akts uzskatāms par atceltu.

Gadījumā, ja adresāts ir pārsūdzējis viņam nelabvēlīgu administratīvo aktu, kas neskar citu personu tiesības, administratīvo aktu parasti atceļ ar tā pieņemšanas brīdi. Savukārt gadījumā, ja tiek atcelts administratīvais akts ar dubultu ietekmi (adresātam labvēlīgs, bet nelabvēlīgs citai personai), kā tas ir izskatāmajā gadījumā, tad ir jāizvērtē, vai administratīvā akta atcelšana ar izdošanas brīdi neradītu nesamērīgu adresāta tiesisko interešu ierobežojumu. Tiesas ieskatā, trešā persona varēja tiesiski paļauties uz atjaunošanas lēmumu un uz tā pamata un saskaņā ar to veikt braucienus trasē, jo atjaunošanas lēmuma prettiesiskuma pamats (piemērotās tiesību normas neatbilstība Satversmei) nebija acīmredzams lēmuma pieņemšanas brīdī. Savukārt atceļot atjaunošanas lēmumu ar tā izdošanas brīdi vai citu brīdi pagātnē, trešās personas veiktās darbības trases ekspluatācijas darbības kopš attiecīgā brīža būtu atzīstamas par prettiesiskām, tostarp varētu būt pamats administratīvajai vai citai juridiskajai atbildībai. Apstākļos, kuros trešajai personai nebija acīmredzama pamata apzināties atjaunošanas lēmuma prettiesiskumu, tas būtu nesamērīgs trešās personas tiesisko interešu ierobežojums. Līdz ar to tiesa atzīst, ka atjaunošanas lēmums ir atceļams ar tiesas sprieduma spēkā stāšanās brīdi.

[12] Pieteicēja tiesas sēdē izteica lūgumu noteikt, ka tiesas spriedums daļā par trases darbības apturēšanu (tātad atjaunošanas lēmuma atcelšanu) stājas spēkā nekavējoties.

Šādu lūgumu paredz Administratīvā procesa likuma 265.panta pirmā daļa, kas noteic: pamatojoties uz pieteicēja lūgumu, tiesa var noteikt, ka spriedums pilnībā vai daļā izpildāms nekavējoties, ja sevišķu apstākļu dēļ sprieduma izpildes novilcināšana var radīt ievērojamus zaudējumus pieteicējam vai arī sprieduma izpilde var kļūt neiespējama.

Sprieduma nekavējoša izpilde ir pagaidu tiesas aizsardzības līdzeklis līdzās administratīvā akta darbības apturēšanai (atjaunošanai) un pagaidu noregulējumam. Ciktāl no šā tiesību institūta būtības neizriet citādi, tā piemērošanā izmantojami tie paši principi, kas pārējo pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu piemērošanā.

No sprieduma nekavējošas izpildes institūta būtības izrietoša atšķirība ir tā, ka spriedumā tiesa vairs nevērtē pieteikuma izredzes tikt apmierinātam pirmšķietami, bet izskata lietu pēc būtības. Tādējādi uz sprieduma nekavējošas izpildes institūtu nav attiecināms pieteikuma pirmšķietamas pamatotības kritērijs. Tomēr otrs vispārīgais pagaidu aizsardzības piemērošanas kritērijs (tā sauktais subjektīvais kritērijs), kas prasa novērtēt tūlītējas pagaidu aizsardzības nepieciešamību pagaidu aizsardzību lūgušajam procesa dalībniekam, ir attiecināms; uz šādu attiecināmību norāda Administratīvā procesa likuma 265.panta pirmās daļas teksts, kas prasa vērtēt sprieduma izpildes novilcināšanas dēļ iespējamos zaudējumus.

Šā pagaidu aizsardzības piemērošanas kritērija novērtēšanā atbilstoši ņemams vērā arī vispārīgais Administratīvā procesa likuma 114.^{2}pantā nostiprinātais princips, ka jautājumu, kuru tiesa lietā jau vienreiz ir izvērtējusi, tā atkārtoti vērtē (pārvērtē) tikai tad, ja ir mainījušies jautājuma izlemšanas pamatā esošie apstākļi. Sprieduma nekavējošas izpildes kontekstā minētais princips piemērojams šādi: ja tiesa lietā, lemjot par administratīvā akta darbības apturēšanu (atjaunošanu) vai pagaidu noregulējumu, jau ir vērtējusi pagaidu aizsardzības nepieciešamību procesa dalībniekam, tad lemšanā par sprieduma nekavējošu izpildi tā var balstīties uz tiem pašiem apsvērumiem, ciktāl attiecināmie lietas apstākļi nav mainījušies.

Administratīvā rajona tiesa 2016.gada 9.decembra lēmumā un Administratīvā apgabaltiesa 2017.gada 19.janvāra lēmumā šajā lietā, vērtējot pieteicējas lūgumu apturēt atjaunošanas lēmuma darbību, ir vērtējusi pagaidu aizsardzības nepieciešamību pieteicējai. Tiesa konstatējusi, ka pieteicēja īrētajās dzīvojamajās telpās, kas atrodas netālu no trases – /adrese/ – ikdienā tikpat kā neuzturas. Uz minēto vairākkārt ir norādījusi pati pieteicēja, argumentējot, ka trases darbības rezultātā radītais trokšņa līmenis liedz pieteicējai pastāvīgi uzturēties minētajās telpās. Tāpat pieteicēja par dzīvesvietu, kurā tā ir sasniedzama, ir atzinusi un deklarējusi adresi /adrese A/. Uz šo adresi pieteicējai tiek sūtīti arī tiesas adresētie sūtījumi. No minētā tiesa secinājusi, ka pieteicēja trases tuvumā neatrodas pastāvīgi. Tātad arī trases darbības ietekme uz pieteicēju nav pastāvīga. Tas, tiesas ieskatā, uzskatāms par iemeslu kritiski vērtēt pārsūdzētā lēmuma darbības ietekmi uz pieteicēju īsterminā un vidējā termiņā, proti, tiesvedības laikā un jo sevišķi ziemas sezonā, kad aktīva trases darbība nenotiek. Tiesa vispār nav apšaubījusi pieteicējas norādīto, ka viņai ir interese pavadīt vecumdienas mierīgā vidē Kandavā. Taču pagaidu aizsardzības kontekstā, vērtējot faktiskos apstākļus, kādi konstatējami tieši pagaidu aizsardzības lūguma izlemšanas laikā, tiesa nav konstatējusi apstākļus, kas raksturo pieteicējas atrašanos tādā situācijā, kas prasa nekavējošu pagaidu aizsardzību. Tiesa atzinusi, ka pieteicējas lūgums ir vairāk principiāla rakstura, nevis balstīts steidzamā vajadzībā.

Tiesa atzīst, ka minētie apstākļi līdz sprieduma taisīšanai pēc būtības nav mainījušies. Lai gan sākas vasaras sezona, kurā trases darbība ir iespējami sagaidāma (ciktāl tā ir iespējama atbilstoši šobrīd spēkā esošajām tiesību normām), tomēr pieteicēja joprojām, arī tiesas sēdē iesniegtajā iesniegumā tiesai, kā savu pamata dzīvesvietu ir norādījusi adresi Rīgā. Tādējādi pieteicēja nav ikdienā pastāvīgi pakļauta trases iespējami radītajiem trokšņiem. Līdz ar to nav konstatējama pieteicējas atrašanās tik spiedīgā situācijā, kas prasītu noteikt izņēmumu no vispārīgās sprieduma spēkā stāšanās kārtības.

Līdz ar to tiesa noraida pieteicējas lūgumu par sprieduma nekavējošu izpildi daļā par atjaunošanas lēmuma atcelšanu.

[13] Pieteicēja lūdz atlīdzināt personisko kaitējumu, kas viņai nodarīts ar otro pagaidu lēmumu un atjaunošanas lēmumu, kopā 19 920 *euro* apmērā (9960 *euro* par otro pagaidu lēmumu un 9960 *euro* par atjaunošanas lēmumu).

Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Atlīdzināšanas likums) (*Šeit un turpmāk – redakcijā, kas atbilstoši minētā likuma pārejas noteikumu 8.punktam ir piemērojama lietā*) 8.panta pirmā daļa noteic, ka personiskais kaitējums ir kaitējums, kas ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu nodarīts fiziskās personas dzīvībai, fiziskajai integritātei, veselībai, brīvībai, godam un cieņai, personiskam un ģimenes noslēpumam vai komercnoslēpumam, autortiesībām vai citām nemantiskajām tiesībām vai ar likumu aizsargātajām interesēm. Vienlaikus likuma 9.pants noteic, ka morālais kaitējums ir personiskais kaitējums, kas izpaužas kā fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums.

Pieteicēja norādījusi, ka viņai nodarītais personiskais kaitējums izriet no tā, ka trases radītā trokšņa dēļ viņai ir ierobežotas Satversmē noteiktās pamattiesības, liegta iespēja izmantot savas tiesības dzīvot Kandavā, radīts kaitējums veselībai.

[14] Personiskā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats tiek pierādīts ar Administratīvā procesa likumā noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem (*Atlīdzināšanas likuma 11.panta otrā daļa*).

Pieteicēja nav ar Administratīvā procesa likumā noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem (piemēram, medicīniskajiem dokumentiem) pierādījusi konkrētu tieši trases radītā trokšņa faktiski izraisītu kaitējumu veselībai. Līdz ar to ar atjaunošanas lēmuma nodarīts kaitējums pieteicējas veselībai nav pierādīts un attiecīgi nevar būt personiskā kaitējuma atlīdzināšanas pamats.

Savukārt personisko kaitējumu, kas izpaužas kā kaitējums pieteicējas pamattiesībām, pamatā Satversmes 115.pantā noteiktajām tiesībām dzīvot labvēlīgā vidē kopsakarā ar Satversmes 111.pantā noteikto, ka valsts aizsargā cilvēku veselību (neietekmējot iepriekš izdarīto tiesas secinājumu, ka *konkrēts* pieteicējas veselībai *faktiski nodarīts* kaitējums nav pierādīts), pieteicēja ir pienācīgi pamatojusi. Šāds kaitējums tātad izriet no tā, ka pieteicēja, kad viņa trases darbības laikā uzturas savās īrētajās dzīvojamajās telpās trases tiešā tuvumā, ir pakļauta minētajām pamattiesībām neatbilstoši augstam trokšņa līmenim.

Vienlaikus jāteic, ka šāds pieteicējai nodarītā kaitējuma apraksts atbilst personiskā kaitējuma paveidam – morālajam kaitējumam, jo raksturo pieteicējas pārdzīvotās neērtības (ciešanas, kuras radījis viņas pamattiesību aizskārums). Ir saprotams, ka trases darbība tieši neliedz pieteicējai piekļūt savām īrētajām telpām un tās lietot, taču šādas lietošanas laikā, kad tā sakrīt ar trases darbību, pieteicēja ir pakļauta viņas pamattiesības uz labvēlīgu un veselībai draudzīgu vidi nepamatoti ierobežojoša trokšņa radītajām ciešanām.

Morālā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats uzskatāms par pierādītu, ja ir pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums (*Atlīdzinājuma likuma 11.panta trešā daļa*). Līdz ar to, tā kā atjaunošanas lēmums atceļams kā prettiesisks, jo ar to nepamatoti ierobežotas pieteicējas pamattiesības, personiskā kaitējuma paveida – morālā kaitējuma – atlīdzinājuma tiesiskais pamats ir pierādīts.

Līdz ar to ir pamats lemt par atbilstīgu atlīdzinājumu pieteicējai par personisko (morālo) kaitējumu, kas nodarīts viņas pamattiesību uz labvēlīgu vidi kopsakarā ar pamattiesību un veselības aizsardzību nepamatota aizskāruma rezultātā.

[15] Atlīdzinājuma likuma 14.panta pirmā daļa noteic, ka personisko un morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto

interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus.

Tiesas vērtējumā, pamattiesību aizskārums ir vērtējams kā nozīmīgu personas tiesību aizskārums. Vienlaikus tiesa secina, ka aizskārums nav smags, jo: 1) pieteicēja trases tuvumā nedzīvo pastāvīgi, viņas pamata dzīvesvieta ir Rīgā; 2) arī trases darbība ir sezonāla rakstura, ziemas sezonā trase aktīvi nedarbojas. Līdz ar to pieteicēja nav pakļauta nepārtrauktai trases radītā trokšņa iedarbībai, bet tas viņu skar periodiski – tikai vasaras sezonā un tikai tad, kad viņa uzturas īrētajās dzīvojamajās telpās Kandavā. Šādos apstākļos tiesa pieteicējas tiesību aizskārumu novērtē kā būtisku, jo ir aizskartas pamattiesības, taču ne smagu pēc sava rakstura, jo trokšņa iedarbība uz pieteicēju nav pastāvīga.

Novērtējot domes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, tiesa secina, ka dome kopumā ir centusies nodrošināt pieteicējas pamattiesību ievērošanu. Uz to norāda fakts, ka dome 2014.gadā pieņēma apturēšanas lēmumu tieši ar mērķi nodrošināt, ka tiek respektētas trases tuvumā dzīvojošo personu tiesības un ievērots normatīvajos aktos noteiktais trokšņa līmenis. Savukārt atjaunošanas lēmuma prettiesiskums izriet no tā, ka dome, kā vēlāk izrādījās pēc Satversmes tiesas sprieduma, bija kļūdaini uzskatījusi noteikumu Nr.16 2.pielikuma 2.punktu par spēkā esošu un piemērojamu. Tādējādi, lai gan atjaunošanas lēmums objektīvi novērtējams kā prettiesisks, tomēr domes motīvi tā pieņemšanas brīdī nebija saistīti ar mērķi nepamatoti ierobežot pieteicējas pamattiesības, bet samērīgi nodrošināt trešās personas tiesības atbilstoši, kā dome tolaik kļūdaini uzskatīja, spēkā esošajām tiesību normām.

Vienlaikus jāatzīst, ka domei kā valsts (plašākā nozīmē, aptverot visus publisko tiesību subjektus, kas piedalās valsts varas īstenošanā attiecībā uz privātpersonu) daļai privātpersonas priekšā ir jānes atbildība par to valsts izdoto tiesību normu trūkumiem, kurus dome savā administratīvajā aktā ir piemērojusi attiecībā uz personu. Līdz ar to kā citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus Atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmās daļas izpratnē tiesa vērtē Satversmes tiesas 2017.gada 19.decembra spriedumā lietā Nr.2017-02-03 konstatēto, ka Ministru kabinets tam deleģēto likumdošanas tiesību ietveros noteikumu Nr.539 izdošanā nav pienācīgā kārtībā veicis pasākumus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu un aizsargātu personas tiesības uz veselību un tiesības dzīvot labvēlīgā vidē.

Savukārt pieteicējas rīcība savu tiesību aizsardzībā ir bijusi ātra un aktīva, nekāda pieteicējas līdzatbildība viņas pamattiesībām nodarītajā kaitējumā nav saskatāma.

Tādējādi tiesai ir jānosaka atbilstošs atlīdzinājums par personisko (morālo) kaitējumu, kurš izriet no nozīmīgu pieteicējas tiesību (pamattiesību) aizskāruma, kas nav smags, un kura nodarīšanu izraisījusi likumdevēja nepienācīga rūpība personas pamattiesību nodrošināšanā.

[16] Administratīvā procesa likuma 8.nodaļa ietver ne tikai atlīdzinājumu kā kompensāciju finansiālā izteiksmē, bet arī restitūciju, tas ir, atlīdzinājuma veidu, kura rezultātā pārkāpuma radītās sekas tiek likvidētas un tiek atjaunota tiesiskā situācija, kāda, visticamāk, būtu bijusi, ja prettiesiskais administratīvais akts nebūtu izdots. Tāpat Atlīdzinājuma likuma 14.panta ceturtā daļa noteic, ka gadījumā, ja privātpersonas tiesību aizskārums nav smags, personiskā kaitējuma, tai skaitā morālā kaitējuma, patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt iestādes rakstveida vai publiska atvainošanās.

Tiesas vērtējumā, restitūcija (atjaunošanas lēmuma atcelšana) vai domes atvainošanās nebūtu adekvāts atlīdzinājuma veids par pamattiesību pārkāpumu, ko izraisījusi likumdevēja nevērība personas pamattiesību aizsardzībā. Līdz ar to pieteicējai atlīdzinājums par personisko (morālo) kaitējumu ir nosakāms naudā.

[17] Atlīdzinājuma likuma 14.panta trešā daļa noteic, ka morālā kaitējuma, kas nav smags, atlīdzinājumu nosaka apmērā līdz 4268,62 *euro*.

Nosakot atlīdzinājumu, tiesai ir jāsalīdzina noteiktais atlīdzinājums citās lietās, lai tiktu ievērots vienlīdzības princips, proti, lai līdzīgos apstākļos tiktu noteikts līdzīgs atlīdzinājuma apmērs, bet atšķirīgos apstākļos – atšķirīgs. Tiesai gan nav izdevies atrast nevienu tiesas lietu, kurā būtu lemts par atlīdzinājuma apmēru par tiesību uz labvēlīgi vidi pārkāpumu (atsevišķi vai kopsakarā ar tiesību uz veselības aizsardzību pārkāpumu). Tādējādi tiesa nav konstatējusi nevienu tiesu prakses gadījumu, kas būtu būtiski līdzīgs izskatāmajam. Tomēr no tiesu prakses vismaz daļēji salīdināmās lietās par īpašuma tiesību izmantošanas ierobežojumiem konstatējams, ka mērens morālā kaitējuma atlīdzinājums naudā piešķirts gadījumos, kad ar iestādes prettiesisku rīcību vai administratīvo aktu ierobežotas personas tiesības uz dzīvesvietu vai traucēta zemesgabala izmantošana (*150 euro lietā Nr.A42879709, 350 euro lietā Nr.A420828810*), vai pasliktināts zemesgabala stāvoklis un atlīdzinājuma piešķiršana naudā bijusi nepieciešama, lai atturētu iestādi no līdzīgu gadījumu atkārtošanās (426,86 *euro lietā Nr.A42731508*). Savukārt gadījumā, kad iestādes rīcības rezultātā netika konstatētas smagas sekas ne attiecībā uz pašu personu, ne arī tās īpašumu, kā atbilstīgs morālā kaitējuma atlīdzinājums noteikts iestādes rakstveida atvainošanās (*lieta Nr.A420531511*).

Tiesa uzskata minētās lietas par daļēji salīdināmām ar izskatāmo gadījumu, jo troksni, kas trases darbības laikā jāpacieš pieteicējai, atrodoties viņas īrētajā īpašumā, iespējams vērtēt kā īpašuma izmantošanas netiešu ierobežojumu, un arī minētajās lietās atlīdzinājums tika noteikts par īpašuma tiesību izmantošanas daļējiem (ne tādiem, kas pilnībā liedz piekļūt īpašumam un to lietot) ierobežojumiem.

Minētajās lietās īpašuma izmantošanas ierobežojums gan izpaudās citādi, nevis kā troksnis. Tāpēc pašu aizskāruma izpausmju detaļu (nianšu) salīdināšana starp lietām vairs nebūtu mērķtiecīga. Tiesa vienīgi apkopojošā novērtējumā uzskata, ka aizskāruma kopējais smagums, ievērojot, ka visās lietās īpašuma pilnvērtīga izmantošana tika ierobežota, bet netika liegta pilnībā, pēc sava rakstura un smaguma ir aptuveni vienveidīgs. Vienlaikus ir iespējams sīkāk salīdzināt citus apstākļus, ko tiesa ņēma vērā atlīdzinājuma noteikšanā minētajās lietās.

Nosakot atlīdzinājumu 150 *euro* lietā Nr.A42879709, tiesa secināja, ka persona pati nebija pietiekami aktīva jautājuma par savu tiesību aizskāruma novēršanu risināšanā. Savukārt lietā Nr.A42731508, nosakot atlīdzinājumu 426,86 *euro* (300 latus), tiesa, gluži pretēji, norādīja, ka pieteicējs ir bijis aktīvs savu tiesību aizsardzībā. Tiesas vērtējumā, izskatāmais gadījums vairāk atbilst otrajam minētajam salīdzināmajam gadījumam, jo pieteicēja, kā redzams no lietas materiāliem, ir bijusi ļoti aktīva trases radītā trokšņa jautājuma risinājumā, ilgstošā laika periodā ir vērsusies ar iesniegumiem dažādās iestādēs. Tādējādi salīdzināmo gadījumu kontekstā, ņemot vērā pieteicējas aktivitāti savu tiesību aizsardzībā, pieteicējai atlīdzinājums būtu drīzāk tuvināms 400 *euro*, nevis 150 *euro*.

Tiesa arī uzskata, ka izskatāmajā gadījumā atlīdzinājumam ir jādod signāls valstij, ka nepienācīga personas pamattiesību apsvēršana likumdošanas procesā nevar palikt bez sekām. Lai gan izskatāmajā lietā atbildētāja Kandavas novada pašvaldība ir atvasināta (no valsts kā sākotnējās publiskās personas institucionāli nošķirta) publisko tiesību juridiskā persona, tomēr tā ir sākotnējās publiskā personas – Latvijas Republikas – izveidota, lai īstenotu daļu valsts varas funkciju noteiktā administratīvajā teritorijā. Tādējādi Kandavas novada pašvaldība ir atbildīga par valsts funkciju īstenošanu kopumā, ciktāl tā to īstenošanā iesaistās, tostarp, kad tā piemēro likumu un Ministru kabineta noteikumu normas. Šādā aspektā izskatāmā lieta ir daļēji salīdināma ar situāciju lietā Nr.A420828810, kurā viens no faktoriem atlīdzinājuma 350 *euro* apmērā noteikšanā bija nepieciešamība atturēt iestādi no līdzīgu gadījumu atkārtošanās. Šajā gadījumā ir nepieciešams no atkārtotiem gadījumiem, kad Ministru kabineta noteikumu izdošanas procesā netiek pienācīgi respektētas personas pamattiesības, atturēt valsts varu kopumā. Tiesas vērtējumā, vajadzība atturēt no līdzīgu gadījumu atkārtošanās valsti kopumā prasa salīdzinoši kaut neaudz lielāku atlīdzinājuma apmēru nekā vajadzība atturēt vienu iestādi. Respektīvi, valsts varai kopumā dodamajam signālam ir jābūt spēcīgākam, salīdzinot ar to, kas nepieciešams vienas iestādes atturēšanai.

Šādos apstākļos tiesa atzīst, ka atbilstīgs personiskā (morālā) kaitējuma atlīdzinājums par ciešanām, ko izraisījis pieteicējas pamattiesību aizskārums, kas nodarīts ar atjaunošanas lēmumu (piemērojot tajā attiecībā uz pieteicēju spēkā neesošu tiesību normu, kuras izdošanā nav pienācīgi apsvērtas personas pamattiesības), ir 500 *euro*. Tiesas vērtējumā, šāds atlīdzinājuma apmērs atbilst pieteicējas aizskarto pamattiesību nozīmīgumam, kaitējuma smagumam, ņem vērā pieteicējas aktivitāti savu tiesību aizsardzībā un vienlaikus sūta skaidru signālu valstij, ka nevērība personas pamattiesību apsvēršanā nav pieļaujama.

[18] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmajai daļai, apmierinot pieteikumu, no atbildētājas par labu pieteicējai ir piespriežama viņas samaksātā valsts nodeva 71,15 *euro* (56,92 *euro* par pieteikumu iesniegšanu tiesā (*maksājuma kvītis – lietas 1.sējuma 32.lapā, 2.sējuma 15.lapā*) un 14,23 *euro* par lūgumu par pagaidu aizsardzību (*maksājuma kvīts – lietas 4.sējuma 17.lapā*)).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 251.panta sesto daļu, 253.panta pirmo un piekto daļu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

Daļēji apmierināt /pers. A/ pieteikumu par Kandavas novada domes 2015.gada 22.decembra lēmuma Nr.19, 19.§ atcelšanu un personiskā kaitējuma atlīdzinājumu 19 920 *euro* apmērā.

Atcelt ar šā sprieduma spēkā stāšanās dienu Kandavas novada domes 2015.gada 22.decembra lēmuma Nr.19, 19.§.

Uzlikt par pienākumu Kandavas novada pašvaldībai atlīdzināt /pers. A/ personisko (morālo) kaitējumu 500 *euro*.

Noraidīt/pers. A/ prasījumu par personiskā kaitējuma atlīdzinājumu pārējā daļā, kā arī noraidīt /pers. A/ lūgumu par sprieduma nekavējošas izpildes noteikšanu.

Piespriest no atbildētājas Kandavas novada pašvaldības par labu /pers. A/ valsts nodevu 71,15 *euro*.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnesis A.Dreimanis